

מי אשם / פניה ברגשטיין

נכלל בספר "שיר ידעתי", הוצ' הקיבוץ המאוחד.

מתוך: מחרוזת פרקי ספרות לבית הספר היסודי, מדריך למורה חלק א', חוברת מספר 8 עמודים: 6-8

בשיר זה מספרת לנו ילדה על קטטה שפרצה בינה לבין אחותה. לכאורה, מבקשת הילדה דרך לגלות את האשם בריב, אולם יש לשער, שלמעשה היא מתלבטת בשאלה, **כיצד למצוא דרך להשלים עם אחותה.**

לפי תיאור הריב - מתברר שהכול התחיל בגלל דבר פעוט, והתנפח מאוד מאוד בלי שמישהי מהן התכוונה לכך: **"למה ומדוע באמת לא ידוע"**.

עתה הן רוצות להשלים ואינן יודעות כיצד.

השיר משקף, אמנם, אך ורק את רגשותיה ומאוייה של אחת מהן - אך מההקבלה בתיאור מתקבל שאף האחרת - רגשותיה דומים.

קצב השיר **מהיר** ומבליט את ההידרדרות ביחסים בין שתי האחיות. קצב זה מושג בין השאר על-ידי החזרה על מילים: **"אשם יותר... אשם פחות"**. שימוש מרובה ב-ו"ו החיבור - **"ומי... ואני... ומיד"**. השימוש ב-ו"ו החיבור גורם גם להרגשה של שרשרת: אירוע בא בעקבות קודמו, הוא תוצאה של קודמו וראשיתו של האירוע אחריו.

שורות רבות נפתחות לסירוגין במילים **"היא - ואני"** וחזרה זו גם היא **תורמת** את תרומתה לקצב המהיר של השיר.

השימוש המרובה ב-ו"ו החיבור ובמילים מתחלפות מדגיש גם את ההסתבכות ביחסים בין שתי האחיות. לפנינו דוגמה, כיצד שימוש מסוים בלשון משפיע על התפתחות האווירה שבשיר במישורים שונים.

השימוש הרב בפעלים כמו: **"אמרה"**, **"פרעה"**, **"קראה"** - יוצר תחושה של **"עשייה"** מרובה, עשייה שבמקרה זה משקפת את מהלך הריב. החזרה על הביטויים **"היא" ו"אני"**, חזרה המלווה תיאורים דומים של מעשי הילדות, מאירה את שתי האחיות כ"שוות" בריב זה.

הצעות להוראת השיר

השיחה שלאחר קריאת השיר יכולה להתרכז בנושאים אלה:

א. כיצד מתהווה ריב גדול - בלי כל כוונה ותוך איבוד השליטה על מהלך העניינים בראשית הריב.

ב. הסיבות לקושי להשלים אפילו כשרוצים בכך מאוד.

ייתכן ששיחה כזו תעורר ילדים לספר על מקרים דומים שאירעו להם.

רצוי ליצור אווירה שתאפשר לילד הרוצה בכך לבטא את חוויותיו האישיות, אך אין ללחוץ עליו אם אינו

רוצה בכך. עלול לקרות שילד יספר חוויה אינטימית מאוד וכתוצאה מכך יימצא אחר-כך במצב לא נעים.

מורה רגיש ימנע דבר מעין זה.

תוך כדי השיחה או כסיכום לה, יכולים הילדים לנסות לטפל בנושאים הבאים (בכתב או בעל-פה):

א. הצעות לאחיות כיצד להשלים.

ב. **"סיפורו של ריב"** - שיחזור הריב בכתב או בעל-פה שייערך בסגנון הומוריסטי או רציני. בפעילות זו

יבחינו הילדים כי השיר מספר אך ורק על הקטטה עצמה ואינו מזכיר כל פרט שעלול היה לסייע בידינו

למצוא את סיבותיה.

הציורים המלווים את השיר, יעזרו לנו להתייחס בדרך הומוריסטית לתוכנו. לכן כדאי להדגיש, שאם כי

השיר אינו הומוריסטי, הרי אפשר לשחזר אותו באורח הומוריסטי.

להלן רשימה נוספת של "שירי-ריב":

בקריאת השירים, כדאי לעמוד על הנקודות הבאות:

- **מה גרם** להתפרצותו של הריב,

- **מי הם** הניצים

- **מהו** יחסה של היצירה לאותו הריב.

1. **ויכוח** - ע' הלל, מתוך "אותי לראות אף אחד לא יכול".
5 עמודים, הוצאת מסדה.
2. **פיצי פן ופיצי פם** - מתוך "משפחת אמא אוזה" (אמא אוזה).
תרגום ורדה לבני-אבלס, הוצאת עם עובד, עמ' 23.
3. **קומקום וקומקומית** - מיכל סנונית, "משמר לילדים" שנה כ"ו, חוברת 12, עמ' 173.
4. **הקטטה** - קדיה מולודובסקי, תרגום נתן אלטרמן, מתוך "פתחו את השער", הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 66-68.
5. **רוגז**- מרים ילן-שטקליס, מתוך "שיר הגדי", הוצאת דביר, עמ' 37; וכן "ספר דני" הוצאת דביר, עמ' 7